

Η Β' Βουλγαρική Κατοχή στην Ανατ. Μακεδονία, 1916 - 18

Ο ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Η ιστορική έρευνα της Βάσως Ευαγ. Μώραλη (Δημοσιογράφου, τ. Δικηγόρου) θα δημοσιευτεί σε 13 συνέχειες στο Κόσμο της Τετάρτης

ΕΙΔΙΚΗ ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η ιστορική αυτή Εισήγηση αφιερώνεται:

- στη μνήμη των μαρτύρων προγόνων μας της Ανατ. Μακεδονίας –και ιδίως στους προγόνους συγχωριανούς μου (Νικησιανιώτες και Νικησιανιώτισσες), που βρήκαν φρικτό θάνατο ή βασανίστηκαν από τους Βουλγάρους στις τρεις βουλγαρικές Κατοχές στον 20ό αιώνα, αλλά
- και στη μνήμη του ακάματου ερευνητή και συλλέκτη τεκμηρίων της Ιστορίας της Ανατ. Μακεδονίας αιμνήστου Νικολάου Ρουδομέτωφ (ιδρυτή και πρωτεργάτη του Ιστορικού και Λογοτεχνικού Αρχείου Καβάλας) για το ανυπολόγιστης αξίας εθνικό έργο που πρόσφερε επί δεκαετίες στον τόπο μας.

ΒΑΣΩ ΕΥΑΓ. ΜΩΡΑΛΗ

Η συντριπτική ήττα της Βουλγαρίας από τις ελληνικές και τις συμμαχικές δυνάμεις, τον Σεπτέμβριο του 1918, φανέρωσε την τεράστια ανθρωπιστική καταστροφή που είχαν προξενήσει στην Ανατ. Μακεδονία οι Βούλγαροι (με την καθοδήγηση/στήριξη των Γερμανών και τη συμβολή και των Τούρκων συμμάχων τους).

Οι απελευθερωτές Έλληνες κι Αγγλο-Γάλλοι γίνονταν δεκτοί με δάκρυα ανακούφισης κι ελπίδας από τους εναπομείναντες ελληνικούς πληθυσμούς, που όμως ήταν τόσο εξασθενημένοι από τις κακουχίες και τις στερήσεις που δεν είχαν δύναμη ούτε να ζητωκραυγάζουν. Μόνο έκλαιγαν –και μαζί τους έκλαιγαν κι οι άνδρες του ελληνικού στρατού αντικρίζοντας το αποκρουστικό θέαμα: σειρές σκελετωμένων και ρακένδυτων ανθρώπων (μόνο γυνακόπαιδα και ηλικιωμένοι), κατεστραμμένες εντελώς οι άλλοτε ανθούσες ελληνικές περιοχές, ιστορικά (ή νεώτερα) ελληνικά χωριά που οι Βούλγαροι τα είχαν κυριολεκτικά ισοπεδώσει και εξαφανίσει από τον χάρτη!.. Στην «Βασίλισσα του καπνού», την αρχοντική Καβάλα, από τις 35.000 του ελληνικού πληθυσμού του 1916, είχαν απομείνει μόνο 4-5.000 εξασθλωμένα γυναικόπαιδα και 54 γέροντες!

Όμως ο κίνδυνος τέλει εξόντωσης του ελληνικού στοιχείου από τον συνεχιζόμενο λιμό/την πείνα, (όπως και από τον τυφοειδή πυρετό ή εξανθηματικό τύφο που είχε στο μεταξύ εμφανιστεί), ήταν άμεσος.

Και η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε εντελώς –κατά δήλωσή της– να συνδράμει άμεσα τους λιμοκτονούντες πληθυσμούς της Ανατ. Μακεδονίας! Δεν είχε διαθέσιμα τρόφιμα να προωθήσει προς τις περιοχές τους!..

Η σωτηρία ήλθε από τον **Αμερικανικό Ερυθρό Σταυρό**, που ξεκίνησε μια πραγματική σταυροφορία για να σώσει, να περιθάλψει, να θρέψει και να ντύσει δεκάδες χιλιάδες εξασθλωμένους Έλληνες σε όλη την Ανατ. Μακεδονία. (Σε κάποιες ελληνικές περιοχές, όπως και στην καταστραμμένη πια από τον πόλεμο Βουλγαρία, δρούσε και ο Αγγλικός Ερυθρός Σταυρός).

Επικεφαλής της αποστολής στο Παγγαίο, όπου διαπιστώθηκε πως «η ανθρωπιστική κρίση ήταν τεραστίων διαστάσεων», ήταν ο **C. W. Blegen**.

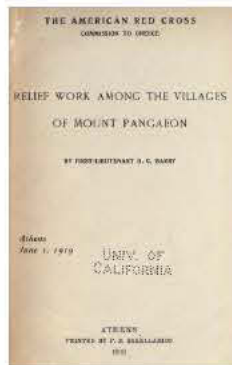
Οι υπεράνθρωπες προσπάθειες της αμερικανικής αποστολής (άνδρες και γυναίκες) να διασώσουν τον πληθυσμό της περιοχής Παγγαίου καταγράφονται σε μια λεπτο-μερή αναφορά –που εκδόθηκε στην Αθήνα σε ανάτυπο την 1η Ιουνίου 1919, στ' Αγγλικά βέβαια– με τίτλο «**Ανθρωπιστική/Ανακουφιστική Εργασία στα χωριά του Παγγαίου Όρους**», με την υπογραφή του επικεφαλής του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού στην Ελλάδα **Γκρόσβενορ Μπάρι**.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΑΝΑΤΥΠΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝ. ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΓΓΑΙΟ

(Πηγή: Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός)

Οι Αμερικανοί οργάνωσαν όσο πιο γρήγορα μπορούσαν και με χίλιες δυο δυσκολίες (από τον Νοέμβριο του 1918) την αποστολή βοήθειας, μεταφέροντας τόνους τροφίμων, φαρμάκων και ρούχων από τη Θεσσαλονίκη προς το Παγγαίο.

Με σταθμούς διανομής της βοήθειας αρχικά στην Κορμίστα Σερρών και μετά σε Ροδολίβος (Σερρών), Πράβι/Ελευθερούπολη και Μουσθένη Καβάλας, επί έξι μήνες σχεδόν, βοήθησαν τον πληθυσμό του Παγγαίου να επιζήσει. Συνολικά η διανομή της βοήθειας έφτανε σε 57 χωριά και κωμοπόλεις του ευρύτερου Παγγαίου: από την Αγγίστα και τα Λακκοβίκια Σερρών μέχρι τη Νικήσιανη, τη Μεσορόπη, τον Ακροπόταμο Καβάλας και διανε-

μόταν με διαφανείς διαδικασίες και χωρίς διακρίσεις σε Έλληνες, Μουσουλμάνους και Εβραίους.

Στον πίνακα αυτό μπορείτε να δείτε ποια χωριά και κωμοπόλεις τροφοδοτούσε ο Αμερ. Ερυθρός Σταυρός σ' όλη την περιφέρεια του Παγγαίου, ανά σταθμό διανομής:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ Α.Ε.Σ. ΑΝΑ ΣΤΑΘΜΟ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΣΤΟ ΠΑΓΓΑΙΟ, 1919

Pravi		Rodolivos		Musthenie	
Name of town	Number of persons fed	Name of town	Number of persons fed	Name of town	Number of persons fed
Pravi.....	2.281	Rodolivos...	2.398	Musthenie...	851
Ilojik.....	109	Provista....	547	Sarli.....	142
Avli.....	324	Kioup-Kioy..	1.483	Boblen.....	264
Kotsani....	104	Chepelge....	337	Ftari.....	38
Tosiani....	143	Straviki....	246	Vetiojiler...	77
Meseli....	57	Anghista....	347	Devekli....	92
Nikisiani..	1.896	Vitasta.....	858	Demarli....	134
Gorgani....	561	Vulchista...	133	Kargani....	89
Dranich....	521	Drachova....	60	Kuleli.....	115
Dranova....	150	Neochori....	17	Podogoriani..	616
Dresna....	183	Doxombus...	113	Dranli.....	65
Devekeran..	61	Kormista....	592	Mousalou....	71
Leftera....	984	Chereplian..	473	Tsiflik.....	87
Kotskari....	216	Lokovikia...	830	Abartlar....	122
Paleochori..	1.070	Semaltus....	697	Osmanli....	115
Bostanjili..	515	Banitsa....	211	Isirli.....	285
Tourmosiou..	184	Kochoki....	239	Mesoropi....	1.009
				Tsitakli....	109
				Samokovo....	217
				Rahimli....	83
				Dedeball....	119
				Mentesili....	25
				Mousourtseli.	41
	9.302		9.581		4.759

(Πηγή: Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός)

Στη **Νικήσιανη**, για παράδειγμα, διανεμόταν βοήθεια για την διατροφή 1.896 ανθρώπων.

Κυριολεκτικά όλος ο πληθυσμός του Παγγαίου (πάνω από 23.500 άτομα!) διατρεφόταν και ντυνόταν από τον Αμερικανικό Ερυθρό Σταυρό, χάρη στις δωρεές που έστελναν φιλάνθρωποι από τις Ηνωμένες Πολιτείες (τρόφιμα, φάρμακα, ρούχα, παπούτσια). Οι Αμερικανοί έσπασαν ακόμα και ραφεία στους σταθμούς διανομής για να καλύψουν τις ανάγκες του πληθυσμού, που κυκλοφορούσε με **κουρέλια** κυριολεκτικά, αφού όλο το περιεχόμενο των σπιτιών το είχαν αρπάξει ληστρικά οι Βούλγαροι (και αρκετοί Οθωμανοί συνεργάτες τους).

Μερικές φωτογραφίες από εκείνη την εποχή, έξω από τους σταθμούς διανομής του Παγγαίου, μας δίνουν μια εικόνα των κατοίκων της Ανατ. Μακεδονίας τότε!

ΦΩΤΟ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Πρόσφυγες/κάτοικοι από την Πρώτη Σερρών (Κιούπ-Κιοί: το χωριό ενός από τους μεγαλύτερους Έλληνες πολιτικούς, του Κωνσταντίνου Καραμανλή του πρεσβύτερου). Περιμένουν τη διανομή βοήθειας στον σταθμό του γειτονικού τους Ροδολίβους (Φωτογραφία του Αμερ. Ερυθρού Σταυρού)

Types of Greek refugees from Kieup-Kioy; awaiting their turn at the distributing station at Rodolivos.